

MOLNÁR TAMÁS LEVENTE

NÉMETORSZÁG KÜLPOLITIKAI FORDULATÁNAK EGYENLEGE

THE BALANCE OF GERMANY'S
FOREIGN POLICY SHIFT

Összefoglalás: Három nappal azután, hogy Oroszország háborút indított Ukrajnával szemben, Olaf Scholz német kancellár meghirdette a német külpolitika fordulatát. Az elemzés azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy az elmúlt egy évben milyen változások mentek végbe a német külpolitikában, biztonság- és védelempolitikában, illetve energiapolitikában. A német külpolitikát tekintve elszánt a kormány az általa képviselt értékek, különösen a szabályokra épülő nemzetközi rend védelmében, az új irány stratégiai dimenzióját illetően ugyanakkor még számos az ismeretlen a képletben. A biztonság- és védelempolitikát tekintve forradalmi változást jelent Németország Ukrajnának küldött egyre szélesebb körű fegyverexportja, ez ugyanakkor többnyire szövetségesei külső nyomására és nem belső meggyőződésből történik. Németország energiapolitikai transzformációja a leglátványosabb a három választott szakpolitika közül; itt ugyanis az utóbbi évben leállt az szénhidrogénimportról, amelynek jelentős gazdasági és versenyképességi ára van. Németország a kancellár önmeghatározása alapján „Európa békéjének garantálójává” kíván válni. Ehhez a szerephez azonban először a szövetségi rendszerén belül a közös cselekvés hajtóerejévé kellene kinőnie magát.

Kulcsszavak: Németország, külpolitika, biztonságpolitika, energiapolitika

Abstract: *Three days after Russia launched its war against Ukraine Germany chancellor Olaf Scholz announced a turning point in German foreign policy. The analysis focuses on what changes have taken place in German foreign policy, security and defence policy, and energy policy. Considering the German foreign policy, the government is determined to protect the values it stands for, especially the rules-based international order, but there are still many unknowns regarding the strategic dimension of its new direction. In terms of security and defence policy, Germany's ever-expanding arms export to Ukraine represents a revolutionary change, but this is mostly due to external pressure from its allies, and not from internal conviction. Germany's energy policy transformation is the most spectacular one of the three chosen policies. In the last year, Germany stopped importing hydrocarbons from Russia, which has immense costs to the economy and competitiveness. According to the chancellor's self-declaration Germany intends on becoming the "guarantor of European security". However, for this role, it would first have to emerge as a driving force for joint action among its allies.*

Keywords: *Germany, foreign policy, security policy, energy policy*

Bevezetés

Közel egy évvel ezelőtt hirdette meg Olaf Scholz (SPD) a Bundestagban a német kül- és biztonságpolitika fordulatát. A 2022. február 27-én bejelentett *Zeitenwende* célja az volt, hogy figyelmeztesse az országot azokra a lényeges globális változásokra, amelyekre

Németországnak fel kell készülnie, illetve reagálnia kell. A fordulatot egyértelműen külső tényezők kényszerítették ki, ezek közül messze a legjelentősebb Oroszország február 24-én indított háborúja Ukrajna ellen.

A *Zeitenwende* bejelentését követően megjelenő [KKI Elemzésben](#) arra kerestük a választ, hogy milyen esélyei vannak a meghirdetett intézkedések sikeres megvalósításának, illetve mely tényezők lehetnek ezek akadályai. Jelen írásban az elmúlt egy évben a német fordulat következtében meghozott lépéseket fogjuk összegezni és értékelni. Ebben a fent említett elemzésben megvizsgált három fő szakpolitikai területre fogunk fókuszálni: külpolitika, biztonság- és védelempolitika, energiapolitika.

A külpolitikai *Zeitenwende*

A német külpolitika fejlődését elemzők körében Olaf Scholz február 27-i beszéde, melyben a német külpolitikát körülvevő környezet megváltozását és az ebből a változásból következő cselekvési szükségességeket fejtette ki, egy már korábban ismert, külpolitikáról szóló beszédpanel újabb megnyilvánulási formájának tűnhetett. Ugyan Németországban a fordulópont, azaz a *Zeitenwende* 2022-ben az [év szava lett](#), tartalmi elemeit tekintve a beszédben kevés olyan megállapítás hangzott el, amely ne hangzott volna már el a korábbi években. Scholz központi érvelése szerint egy olyan történelmi forduloponthoz érkeztünk, amelyben autokráciák vissza akarnak térni a 19. századi nagyhatalmi versengés korszakába, amennyiben ezt a szabályokra épülő világrendet támogató erők hagynák. Az új multipoláris világban Németországnak és az Európai Uniónak többet kell tennie saját és környezete biztonságáért, ezért Németországnak nagyobb felelősséget kell vállalnia, és az EU-ban aktívabbnak kell lennie – folytatódik a kancellár érvelése a *Foreign Affairs*-ben megjelentetett [The Global Zeitenwende](#) című cikkében.

Az utóbbi években ugyanakkor nem volt példa nélküli, hogy vezető német politikusok hasonló kijelentéseket tettek. Erről szólt a Frank-Walter Steinmeier külügyministersége idején tartott nyilvános külpolitikai felülvizsgáló folyamat ([Review 2014 – Aussenpolitik weiter denken](#)). Szintén erről szólt az ún. „[müncheni konszenzus](#)”: Joachim Gauck egykori államelnök, Frank-Walter Steinmeier egykori külügyminiszter és Ursula von der Leyen egykori védelmi miniszter a témát tekintve egységes megszólalásai a 2014-es Müncheni Biztonságpolitikai Konferencián. A német külpolitika változásának szükségességét tekintve tehát a téma visszatérőnek mondható. Az új elemnek a beszéd kontextusa számít, vagyis Oroszország Ukrajna ellen indított háborújával a külső körülmények, ezzel kapcsolatban pedig a külpolitikai szürkezőna csökkenése és a fekete-fehér pólusok növekedése.

Scholz a fent említett cikkben továbbá kijelenti, hogy Németország nem kevesebbet vállal, mint hogy az „európai biztonság garantálója lesz”, amelyet a szövetségesei elvárnak tőle, továbbá „hídépítő az Európai Unión belül, és a multilaterális megoldások szószólója a globális problémákra”. Mindez Markus Kaim, a berlini SWP kutatóintézet vezető kutatójának [elemzése](#) alapján azt jelenti, hogy Németországnak biztosítania kell az európai biztonsági architektúrához szükséges fegyvereket, valamint katonai és pénzügyi eszközöket, továbbá arányon felüli mértékben kell vállalnia a költségeket. A garantáló szerep ugyanis többet jelent a hozzájárulónál. Az önként vállalt szerep lakmusztesztje az lesz, hogy Németország milyen mértékben járul hozzá Ukrajna területi integritásának és politikai szuverenitásának biztosításához.

Közel egy évvel a *Zeitenwende* meghirdetését követően nem látjuk még, hogy milyen irányba fog fordulni a német külpolitika. Arról azonban már van fogalmunk, hogy milyen irányba nem fog (többé) fordulni. Leáldozott például a magát évtizedekig makacsul tartó külpolitikai dogmának, a liberális interdependencia elméletére építő *Wandel durch Handel* (változás kereskedelmen keresztül) koncepciónak. Szintén leáldozott annak a biztonságpolitikai elképzelésnek, amely azt hirdette, hogy Európa biztonsága csak Oroszországgal közösen képzelhető el.

Az új irányvonal néhány elemébe bepillantást kaphattunk. Az egyik lényeges szempont, hogy Németországot az egyoldalú gazdasági függőségek politikailag zsarolhatóvá teszik, ahogy Annalena Baerbock (Zöldek) külügyminiszter fogalmazott 2022. októberi [beszédében](#) a Körber-Stiftung külpolitikai fórumán, ezért a cél a gazdasági diverzifikáció. Szintén új elem, hogy a német kormány aktívan fogja keresni a kapcsolódási pontokat a totalitárius, autokrata rendszerben élő civil társadalmakkal. A külügyminiszter *Die Zeit*-ben publikált tavaly augusztusi [cikke](#) negyedik pontjának – „több TikTok és Telegram, kevesebb Petersbergi dialógus” – lényege, hogy a német kormány a diszfunkcionális állami dialógusfórumok helyett közvetlenül az érintettekhez kíván szólni. Mindez ugyanakkor komoly szuverenitási kérdéseket vet fel.

Az itt felsorolt elemeket az új nemzeti biztonsági stratégia dokumentuma hivatott koherens egységbe fűzni, amelynek prezentálása február végére várható. A *Zeitenwende* főpróbája Németország Kínához fűződő viszonyának jövője lesz; egy olyan autokratikus berendezkedésű országhoz, amellyel szemben Németországnak elképesztő gazdasági függősége van, katonai és politikai szövetségi rendszerének vezető tagja pedig tartós konfrontációra rendezkedik be az országgal.

Ambivalens biztonság- és védelempolitikai fordulat

A biztonság- és védelempolitikában felemás eredményt hoztak az elmúlt év eseményei: a fegyverexport tekintetében a német politika látványos átalakuláson ment keresztül, míg a belső védelempolitikai reformok és fejlesztések akadályokba ütköztek.

Németország hagyományosan restriktív fegyverexport-politikát követő országnak számít, ahol a külföldre szállított fegyverekre szigorú szabályok vonatkoznak. Az egyik ilyen szabály, hogy az ország aktív nemzetközi konfliktusokba nem szállít fegyvert, amely alól Németország modern kori történelmében csak nagyon kevés kivételt találunk (pl. a Pesmergának szállított fegyverek 2016-ban az Iszlám Állammal szembeni harcban). A restriktív fegyverexport-politika volt a Hanns W. Maull szerepelméletét követően „civil hatalomnak” nevezett koncepció egyik sarokköve, amelynek lényege, hogy Németország a nemzetközi kapcsolatok civilizált alakítására törekszik, melyben diplomáciai, kereskedelmi és gazdasági, nem pedig katonai eszközökkel igyekszik érvényt szerezni akarátának.

A német kormány február 24-ét követően fokozatosan szakított a restriktív fegyverexport-politikával, ill. a külföldi konfliktusba történő fegyverküldés tilalmával. A [szövetségi kormány honlapján](#) részletes kimutatás található arról, hogy Németország milyen és mennyi fegyvert, fegyverrendszert és felszerelést küldött eddig Ukrajnának a háború kitörése óta. Ezek közül kiemelkednek a nehézfegyverzetek: 14 darab Panzerhaubitze 2000 típusú önjáró löveg, 30 darab Gepard önjáró légvédelmi gépágyú, valamint az IRIS-T SLM légvédelmi rendszer. Az IfW kieli gazdaságkutató intézet [Ukraine Support Tracker adatbázisa](#)

alapján Németország eddig 2,3 milliárd USD értékben küldött katonai segítséget bilaterális szinten Ukrajnának (az EU kereteiben küldött segítség ehhez jön hozzá), amellyel az Egyesült Államok és az Egyesült Királyság után a harmadik legmagasabb értékű katonai szállítmányt jegyző ország. Scholz a *Deutschlandfunk*nak adott tavaly szeptember közepi interjújában úgy **értékelte**, hogy Ukrajna számára a rendelkezésre bocsájtott német fegyverek tették lehetővé a fronton elért sikereket.

Olaf Scholz (többszöri) kijelentése alapján a német kormány **három alapelvet követ** az Ukrajnának szánt fegyverszállításoknál. Az első szerint Németország nem csinál egyedül semmit, kizárólag a nemzetközi partnerekkel (EU és NATO) folytatott szoros koordinációban. Másodsor a fegyverszállítások nem történhetnek a német fegyveres erők harckészültségének rovására, az ország és a NATO-tagállamok területét minden időben meg kell tudni védeni. Harmadsor Németország és a NATO nem vesz részt a háborúban.

A német fegyverszállításokat kritika érte a mennyisége, sebessége, valamint az egész politika alapvető elköteleződése miatt. Utóbbit illetően Gustav Gressel, az ECFR katonai szakértője **fogalmazott** úgy még tavaly májusban, hogy a „kancellár és pártja csak annyit tesz Ukrajnáért, amennyi szükséges ahhoz, hogy ellensúlyozzák a nemzetközi nyomást”. Gressel kritikája nem az egyetlen, amely a német fegyverszállításokat érte. 2022 tavaszán és nyarán gyakori kritikai elem volt a védelem- és biztonságpolitikával foglalkozó nemzetközi közösségben, hogy a német kormány kommunikációja rendkívül zavaros, ezért a szövetségeseknek és főképp az ukrán vezetésnek gondot jelent kiismerni, hogy Németország mit képes és mit nem képes vállalni. Ben Hodges nyugalmazott altábornagy, az Egyesült Államok európai hadseregének egykori főparancsnoka a *Deutsche Welle*-nek adott tavaly szeptemberi **interjújában** erre rámutatva megjegyezte, a német vezetés gyakran nem kap megfelelő elismerést azért, amit tesz, amiért gyakran a nem egyértelmű kommunikáció tehető felelőssé: a további fegyverszállítások olykor a meglévő készlethiány miatt, olykor a nemzeti és NATO-s kötelezettségvállalásokra hivatkozva, olykor pedig arra mutogatva nem valósulnak meg, hogy elhúzódik az ukrán egységek kiképzése a német haditechnikára.

A Kancellári Hivatal kommunikációs problémái – különösen, ha erre a **kiseb koalíciós partnerek**, illetve az **ipari szereplők** nyílt kritikája mutat rá – nem segítik a tisztánlátást a német politikai vonalvezetés felismerésében. A nyugati harckocsik Ukrajnának való átadásában, különös tekintettel a német Leopard 2 ügyében Ben Hodges a fenti interjúban kiemeli, Németország „nem egy kicsi, harmadik világbéli ország, hanem Európa vezető hatalma”. A német vezetésnek ezért a kifogások keresése helyett meg kellene szervezni a nyugati harckocsik exportját Ukrajnának, nem pedig a többi szövetségesre várni, míg valahogy kialakul az irányelv körüli konszenzus. Scholz meghatározása („Európa biztonságának garántálója”) legalábbis erre predesztinálná a német vezetést. Jóllehet, a német vezetés végül rábólintott (első körben) 14 darab Leopard 2A6 típusú harckocsi Ukrajnának való átadására, az összképet tekintve közel egy évvel a német külpolitikai fordulat meghirdetését követően Németország a nyugati szövetségesek körében nem a hajtóerő, hanem a hajtott ország szerepét tölti be.

Korai lenne végső egyenleget vonni arról, hogy Németország belső védelmi struktúráit milyen mértékben sikerült fejleszteni a fordulat bejelentését követő egy évben. Az eddig látottak alapján ugyanakkor kijelenthető, a *Zeitenwende* reformszele még nem csapta meg a német fegyveres erőket. A Bundeswehr továbbra is elképesztő **felszerelési és muníciós problémákkal küzd**, a rendelkezésre álló haditechnika bevethetőségét illetően pedig továbbra is komoly hiányosságok lépnek fel. Ennek legutóbbi megnyilvánulása

a [Puma páncélozott gyalogsági harcjármű technikai problémái](#) voltak, amelynek diagnosztikáját követően a Bundeswehr átmenetileg leállította a jármű beszerzését, az eszközt pedig nem fogják használni a NATO Reagáló Erők Nagyon Magas Készültségű Összhaderőnemi Műveleti Erőiben (*Very High Readiness Joint Task Force – VJTF*), amelyet 2023-ban Németország biztosít. Az új eszközök – különös tekintettel a százmilliárd eurós védelmi költségre – beszerzése szempontjából fontos lépés volt a tavaly júliusban elfogadott, a Bundeswehrre szabott, a beszerzések felgyorsításáról szóló törvény ([BwBBG](#)), amely új lendületet ígér a védelmi eszközök modernizációjának tempójában és az európai kooperáció megkönnyítésében.

Christine Lambrecht (SPD) védelmi miniszter 2023. januári lemondásával Olaf Scholznak első alkalommal kellett átrendeznie jelzőlámpa-kabinetét. Lambrecht kinevezése 2021 decemberében még a békeosztály-időszak logikáját követte: a politikus nem vágyott a minisztérium vezetésére, nem is igazán értett hozzá, a biztonság- és védelempolitika nem számított prioritásnak az akkor felálló kormány számára (ahogy az azt megelőzőeknek sem). Lambrechtet a későbbiekben hivatali vezetése, szakértelmének látványos hiánya, valamint botrányt keltő nyilvános fellépései miatt rendszeres kritikák érték. Egy 2021. novemberi [interjújában](#) az egykori védelmi miniszter nyilvánvalóvá tette, célja nem a Bundeswehr struktúráinak megreformálása, hanem az akut műveleti képességihiányok orvosolásán keresztül a politikai túlélés. Lemondása egyben a kancellár vereségének is betudható. Németországban a védelmi minisztérium vezetése számít a legnehezebb feladatnak a reszortok közül, az újraegyesítést követően a legtöbb miniszter ebből a minisztériumból mondott le vagy lett elmozdítva hivatali ideje vége előtt. Boris Pistorius (SPD) új védelmi miniszternek többek között a Bundeswehr felszereltségének ügyét, a 2024 májusára kitűzött rendezett kivonulást Maliból, valamint az Ukrajnának küldött további fegyverrendszerek kérdését kell megoldania.

Energiafordulat komoly következményekkel

A februári állapotokhoz képest a leglátványosabb változás a német energiapolitikában ment végbe. A [Statista adatai](#) alapján 2021-ig Oroszországból érkezett a legtöbb energiainport Németországba: az importált kőolaj 34 százaléka, a földgáz 55 százaléka, a fekete- és barnakőszén 26 százaléka. Az orosz kitétség aránya évközben folyamatosan csökkent, mely a [Német Gazdasági és Energiaügyi Minisztérium adatai](#) alapján idén októberre odáig esett, hogy az orosz földgáz- és szénbehozatal teljesen megszűnt, a kőolajimport pedig valamivel 10 százalék fölött állapodott meg. A látványos csökkenés számos tényezőnek betudható, például a részben bilaterális, részben az EU-val közös Oroszország elleni energiaszankciók, másik oldalról pedig Oroszország Németország és az EU tagállamai elleni energiaexportot korlátozó lépései is megtalálhatók.

A három különböző szénhidrogénfajtából a legkritikusabb a földgáz volt Németország számára, itt egyértelmű egyoldalú függőségi helyzetről beszélhettünk Oroszország irányában. Németországot három üzembe helyezett vezeték köti össze Oroszországgal: az Ukrajnán, Szlovákián és Csehországon keresztül érkező Transgas, a belarusz–lengyel-útvonalon érkező Jamal, illetve a Balti-tenger alján lévő közvetlen és legnagyobb kapacitású vezeték, az Északi Áramlat 1 (ÉÁ1). A már megépült Északi Áramlat 2 (ÉÁ2) vezetékpár jóváhagyását a német kormány két nappal a háború

kitörése előtt, február 22-én felfüggesztette. A maradék három vezeték közül az ENTSO (Földgázpiaci Szállítási-rendszer-üzemeltetők Európai Hálózata) [adatai alapján](#) először a Jamalon keresztül szüntette be Oroszország a szállítást, április közepén. Ezt követően az oroszok az ÉÁ1-en keresztül folyamatosan csökkentették az exportált gázmennyiséget. Június legelején még napi 1,75 TWh-nyi földgáz érkezett a vezetékeken keresztül, melyet először a kapacitás 40 százalékára, a kötelező nyári karbantartást követő visszakapcsolás után 20 százalékra, végül 2022 szeptemberére teljesen lekapcsoltak. A kapacitáscsökkenésért a Kreml technikai hibákat nevezett meg, konkrétan a Siemens egy hiányzó gázturbináját, amelyet állításuk szerint az európai energiaszankciók miatt nem tudtak időben beszerezni. Olaf Scholz kancellár ezzel szemben „[Putyin blöffjének](#)” nevezte a mesterséges vitát, amely mögött az a valós orosz szándék állt, hogy az európai gázpiacon felferje az árakat. Az ÉÁ1 és ÉÁ2 vezetékek ellen, a Balti-tenger dán és svéd kizárólagos gazdasági térséghez tartozó szakaszain szeptember 26-án súlyos szabotázsakciót hajtottak végre, melynek következtében a két vezetékpár használhatatlan állapotba került. [Ipari értékelések alapján](#) a két vezetékpár 2023/24 téli szezonjáig egészen biztosan nem fog újra üzemelni. A svéd, a dán és a német hatóságok jelenleg is nyomoznak az ügyben, Oroszország formálisan minden ellene felhozott vádat [tagad](#). Az utolsó vezetéken, a Transgason keresztül október eleje óta nem érkezik gáz Oroszországból.

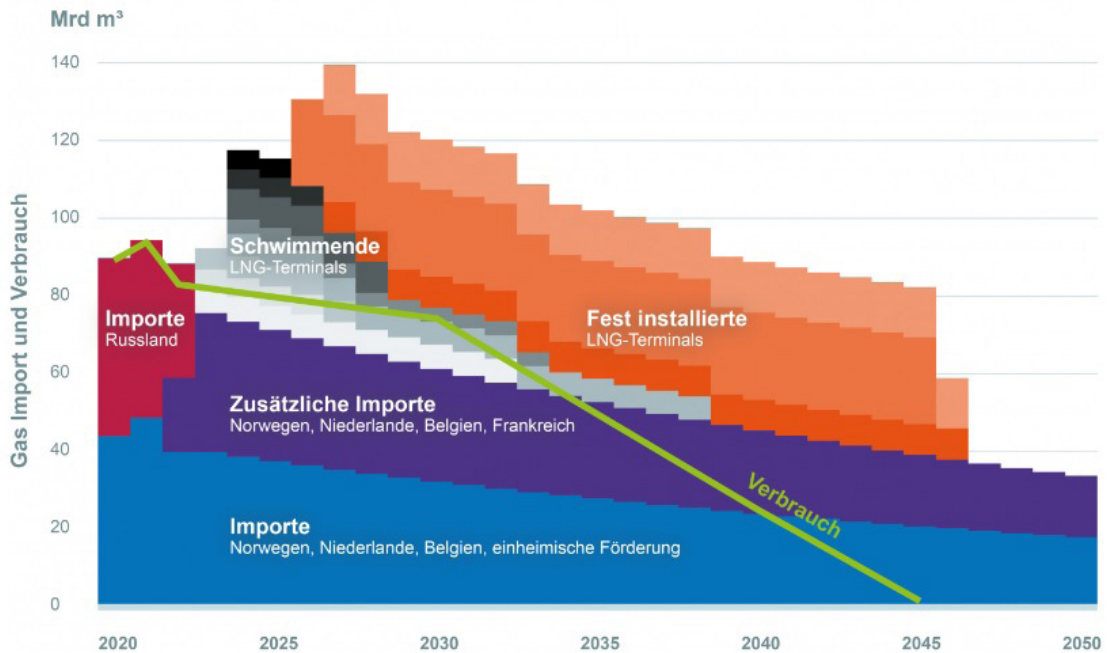
A bilaterális reláció mellett lényeges megemlíteni az [európai korlátozó intézkedéseket](#) is. Az orosz kőszén behozatalára vonatkozó uniós tilalmat az ötödik európai szankciós csomag szabályozta, ez augusztus 10-én lépett hatályba. A nyersolajra és a finomított kőolajtermékekre vonatkozó hatodik szankciós csomagtól az előbbire vonatkozó december 5-től van érvényben, utóbbira vonatkozó pedig 2023. február 5-én lépett hatályba (bizonyos kivételek mellett). Németországra mindkét szankciós csomag korlátozó intézkedései kivétel nélkül vonatkoznak. A német külpolitika azonban [nem járult hozzá](#) az orosz földgáz szankcionálásához, beleértve a földgáz felvásárlási árára vonatkozó ársapkát is.

Az orosz energiaimport leválásával egyidőben megindult a német behozatal diverzifikációja is. Egyrészt a Szövetségi Hálózati Ügynökség [adatai alapján](#) a januári állapotokhoz képest a már meglévő vezetékeken Norvégia, Belgium és Hollandia felől magasabb kapacitásban érkezik földgáz Németországba. A cseppfolyósított földgáz bevezetésének folyamata a német energiamixbe szintén felgyorsult. Az amerikai Venture Global és a német EnBW között létrejött [20 éves hosszú távú szerződés](#) értelmében az amerikai fél 2026-tól kezdve évi 2 millió tonna (nagyjából 2,7 milliárd köbméter) LNG-t fog szállítani. A Németország és Katar között november végén kötött [megállapodás](#) alapján az Öböl-menti ország szintén évi 2 millió tonna LNG szállítására kötelezte el magát. Az LNG fogadásához szükséges technológia megépítése folyamatban van, az év végéig [két úszó LNG-terminál fog elkészülni](#) (Wilhelmshaven és Brunsbüttel). Ezen felül további hat úszóterminál, és három szárazföldi terminál építése is folyamatban van, utóbbiak átadása 2025-re várható.

Az elmúlt év masszív LNG-beruházásai ugyanakkor messze felül fogják múlni a német gázfelhasználási igényeket – szól a [NewClimate Institute tanulmányának](#) kritikája. Az összesen tizenegy (úszó és szárazföldi) LNG-terminál összkapacitása 73 milliárd m³ földgáz lesz, ez 50 százalékkal több, mint az Oroszországból importált földgázmennyiség (46 milliárd m³) a háborút megelőzően (lásd 1. ábra). A 2021-ben módosított (szigorított) német klímavédelmi törvény, valamint a párizsi klímaegyezmény alapján Németország vállalta, hogy 2045-ig CO₂-semleges lesz. Amennyiben az ország komolyan gondolja a környezetvédelmi vállalásait, úgy a hamarosan rendelkezésre álló LNG-kapacitások biztosan kihasználatlanul *kell*, hogy maradjanak.

1. ábra

A német földgázimport forrásai és az előrevetített földgázfelhasználás a hatályos rendelkezések betartása mellett

A 2021 ősze óta folyamatosan emelkedő energiaárak, amelyek a háború kitörése óta még intenzívebben nőttek, komoly költséget jelentenek a német gazdasági szereplőknek és a háztartásoknak. A földgáz- és a villamosenergia-árak rendkívül **volatilisán változtak** az elmúlt évben. Összességében a német földgázár a tavalyi szinthez képest 79 százalékkal, a villamosenergia-árak 32 százalékkal emelkedtek. Az elszabadult energiaáraknak is köszönhető, hogy a német földgázfogyasztás jelentősen csökkent az elmúlt tíz hónapban. November végén az ipar és az erőművek által felhasznált földgáz a 2018–2021-ben mért átlaghoz képest 73 százaléka, a háztartások által felhasznált mennyiség pedig 84 százaléka csökkent.

Az energiaárak emelkedése a német gazdasági kibocsátásra is jelentős hatással bír. A PwC egyik **tanulmánya** alapján az energiaintenzív fém-, autó- és vegyipari cégek komoly nyomás alá kerültek, hogy gyártási kapacitásukat Európán kívülre helyezték. A tanulmány szerint a gyártási költségek megemelkedése lényegében lenullázza a vállalatok nyereségi kilátásait, ez a helyzet pedig 2024 előtt biztosan nem fog megváltozni, mert onnantól nyílik reális esély az energiaárak csökkenésére. Hasonlóan európai társaikéhoz, előreláthatólag főként az energiaintenzív német cégek versenyképességi kilátásai fognak csökkenni jelentősen az amerikai és ázsiai konkurenciájukhoz képest a közeljövőben. A borús kilátások ellenére a szeptemberi állapotokhoz képest javult a német vállalati közhangulat az **Ifo Intézet felmérése** alapján. A negatív kilátások mérséklődése alapvetően az infláció mérséklődésével, valamint az ellátási láncok lassú helyreállításával magyarázható.

Összegezve kijelenthető, hogy Oroszország nagyjából nyolc hónap leforgása alatt végérvényesen elveszítette legfontosabb európai energiapartnerét, Németország pedig gazdaságának versenyképesebbé tétele szempontjából az olcsó energiát biztosító

Oroszországot. A folyamat jelen tudásunk alapján irreverzibilisnek tűnik: az európai energetikai szankciók, a német energiapolitika diverzifikációs törekvései, valamint az a mérhetetlen politikai bizalomvesztés, amelyet Oroszország Ukrajnával szembeni háborúja jelent, mind abba az irányba mutatnak, hogy a két ország közötti együttműködés belátható időn belül nem fog visszatérni a háború kitörése előtti állapotokhoz.

Következtetés

A német külpolitika jövőbeli kontúrjait illetően sok a homály, ugyanakkor pár irányvonalat már most azonosítani tudunk. Ezek közül leglényegesebb, hogy Németország elszánt abban, hogy megvédje a demokratikus, szabályokra épülő nemzetközi rendet, melyhez külpolitikai szerszámosládájában bővíteni tervezi az igénybe vehető (katonai és nem katonai) eszközök számát, ugyanakkor autoriter országokkal kapcsolatban csökkenteni kívánja az egyoldalú gazdasági függőségekből következő politikai zsarolópotenciált. Előbbi kapcsán lényeges, hogy Németország szakított régóta fennálló külpolitikai hagyományával, miszerint rigorózan tartózkodik attól, hogy katonai konfliktusba fegyverexporttal avatkozzon be, ugyanakkor belső katonai képességei kiépítésében lényeges változás nem történt az elmúlt évben. Utóbbit illetően jelentős gazdasági áron, de leépítette energiafüggését Oroszországtól, megszüntetve ezzel a német–orosz kapcsolatok hidegháború óta meglévő legjelentősebb pillérét. A bilaterális kapcsolat minősége pedig nem fog visszaállni a háború előtti szintre. Összegezve, a német külpolitika transzformációjának hosszú folyamatában Oroszország Ukrajnával szembeni katonai agressziója, és ennek hatására az Olaf Scholz által meghirdetett *Zeitenwende* jelentős mérföldkő lesz.

KKI ELEMZÉS

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

© A Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2023.

Szerzők:

MOLNÁR TAMÁS LEVENTE

Lektorálta:

BARANYI TAMÁS PÉTER

Nyelvi lektor: T-Kontakt Kft. | Tördelés: Lévárt Tamás

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

ISSN 2416-0148

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2023.05>

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az [Intézet](#) weboldalán.